

BAKI BEYNƏLXALQ
MULTIKULTURALIZM MƏRKƏZİ
BAKU INTERNATIONAL MULTICULTURALISM CENTRE

מרכז דהאן
קהילות ישראל
במזרח ובמערב

אוניברסיטת
בר-אילן
Bar-Ilan University

כינוס בינלאומי

מורשתם ותרבותם של יהודי צפון-מזרח הקווקז

רביעי-חמישי, י"ג-י"ד באלול תשפ"ג
30-31 באוגוסט 2023
באוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות

משרד התפוצות
ומשרד התרבות והספורט

STMEGI
1st JEWISH TV CHANNEL

בשיתוף:

הוועדה האקדמית:

פרופ' כאמאל עבדולייב, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות

פרופ' דן שפירא, אוניברסיטת בר-אילן

פרופ' זהבית גרוס, אוניברסיטת בר-אילן

פרופ' שמעון שרביט, המכללה האקדמית אשקלון

פרופ' ירון הראל, אוניברסיטת בר-אילן

פרופ' ג'אלה גאריבובה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות

ד"ר ראבן חסנוב, המרכז הבינלאומי לרב תרבותיות בבאקו

ד"ר אגיל שירינוב, המכון התיאולוגי, אזרבייג'ן

ד"ר אייתן קהרמאן, המרכז הבינלאומי לרב תרבותיות בבאקו

ד"ר שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן

ד"ר זאב לוין, מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח, ירושלים

גב' אליסה אברמוב, אוניברסיטת בר-אילן

ניהול הכנס:

ד"ר שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן

ארגון והפקה:

גב' אורה קובלקובסקי, מרכזת מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן

לפרטים והרשמה:

מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן

טל: 03-5317959

E-mail: dahan.center@biu.ac.il

www.dahancenter.co.il

 Dahan Center Bar-Ilan University

כנס בינלאומי

מורשתם ותרבותם של יהודי צפון-מזרח הקווקז

יום רביעי, י"ג אלול תשפ"ג, 30 באוגוסט 2023
אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות

התכנסות ורישום

09:30-10:00

מושב פתיחה

10:00-11:45

יו"ר: ד"ר שמעון אוחיון, מנהל מרכז דהאן, אוניברסיטת בר-אילן

ברכות:

פרופ' כאמאל עבדולייב, רקטור אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות

ד"ר ראבן חסנוב, מנהל המרכז הבינלאומי לרב תרבותיות בבאקו

פרופ' שמעון שרביט, רקטור המכללה האקדמית אשקלון

ד"ר אגיל שירינוב, רקטור המכון התיאולוגי, אזרבייג'ן

פרופ' זהבית גרוס, דיקנית הפקולטה לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן

הרצאת פתיחה:

פרופ' דן שפירא, אוניברסיטת בר אילן

אזרבייג'ן, יהודים וישראל

הפסקת קפה

11:45-12:00

בית הכנסת היהודי בבאקו בתחילת המאה ה-20

מושב 2: מנהגים ומסורת

י"ר: פרופ' מאיר בר-אילן, אוניברסיטת בר-אילן

**פרופ' אביעד הכהן, נשיא המרכז האקדמי "שערי מדע ומשפט"
מורשתם הרוחנית של יהודי הקווקז: מנהג, הלכה ומשפט**

ד"ר יואל רפל, אוניברסיטת בר-אילן

בתי כנסת משפחתיים כמרכזי תפילה בקווקז

**הגב' פרידה יוספוב, ראש איגוד הסופרים של היהודים ההרריים
מבט על לבוש ופריטים מסורתיים של היהודים ההרריים**

פרופ' מנחם כץ, אוניברסיטת חיפה

**ממנהגי ראש השנה בקובאן (אוצ'קולאן) בשלהי המאה הי"ט
ותיעודם אצל ש"י עגנון**

מושב 3: הרב-תרבותיות באזרבייג'ן ובקהילה היהודית

י"ר: ד"ר אייתן קהרמאן, יועצת המרכז הבינלאומי לרב-תרבותיות בבאקו

דברי ברכה:

מר אלכסנדר שרובסקי, ראש הקהילה היהודית-אשכנזית בבאקו

ד"ר אורס אנקווף, ראש המרכז הבינלאומי לרב תרבותיות,
באקו-ברלין

**ללמוד מהחיים היהודים באזרבייג'ן:
המודל הרב-תרבותי באזרבייג'ן בהיבט ההיסטורי-פוליטי**

ד"ר ביים עבדולה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
הקהילה היהודית בדגיסטן בעת החדשה

מר סעיד מוסייב, אוניברסיטת באקו

המאבק באנטישמיות ודוקטרינת הרב-תרבותיות באזרבייג'ן

**הגב' יאזגול עבאסובה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
התפתחות הרב-תרבותיות ברפובליקת אזרבייג'ן ברמת
המדינה**

מושב 4: זהות לאומית ואתנית

יו"ר: ד"ר זאב לוין, מנהל המרכז לחקר יהודי מרכז אסיה והמרחב האיראני, מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח, ירושלים

הגב' סבטלנה עמוסובה, המוזיאון היהודי והמרכז לסובלנות, מוסקבה
סטראוטיפים ואוטוסטראוטיפים בקרב הקבוצות המקומיות של היהודים ההרריים

מר סעיד אומנוב, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
התפרקות התפוצות: היהודים ההרריים ופוליטיקה הזהויות

הגב' אמליה חודייבה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
התנועה הציונית בקווקז

ד"ר אנטולי מישייב, אוניברסיטת חיפה
ג'והורו בין הזהות האתנית, הלאומית לבין הסטריאוטיפיזציה של היהודים בבריה"מ

מושב 5: פעילות ציונית והעלייה מהקווקז

יו"ר: פרופ' אביעד הכהן, נשיא המרכז האקדמי "שערי מדע ומשפט"

פרופ' אבי ששון, המכללה האקדמית אשקלון
יהודי הקווקז ומושבות הברון בתקופת המנדט הבריטי - פרשת בנימינה

ד"ר חן ברם, מכללה אקדמית הדסה והאוניברסיטה העברית בירושלים
מודל לחיקוי או 'מזרחים' שוליים? מפגשם של יהודי קווקז עם הממסד הציוני והחברה הישראלית

ד"ר מלכה כץ, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין
 וד"ר חן ברם, מכללה אקדמית הדסה והאוניברסיטה העברית בירושלים

אגודת "היהודי ההררי" ה'מזרחי' בארץ ישראל בימי טרום מדינה

ד"ר יצחק מועלם, המכללה האקדמית אשקלון
השפעת המימד הפריפריאלי על יחסה של התנועה
הציונית להעלאת יהודי הקווקאז בימי העלייה השלישית

הפסקה

15:45-16:00

מושב 6: ישראל אזרבייג'ן

16:00-17:30

יו"ר: ד"ר פנחס חליוה, מנכ"ל המכללה האקדמית אשקלון

מר אנטולי רפאלוב, חבר פרלמנט של רפובליקת אזרבייג'ן
אזרבייג'ן וישראל היום

פרופ' זכי שלום, המכללה האקדמית אשקלון
יחסי ישראל אזרבייג'ן והשפעות על הקהילה היהודית
המקומית

הגב' ליילה רוסטמלי, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
המודלים לרב תרבותיות של ישראל ואזרבייג'ן: אתגרים
שנים וחדשים

ד"ר אלי גולדשטיין, המכללה האקדמית אשקלון
ניתוח הקשרים הכלכליים בין ישראל ואזרבייג'ן מאז
1992

הגב' גונאי פייזייבה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
הכיוונים העיקריים של אזרבייג'ן-ישראל צבאי-מדיני
שיתוף פעולה לאחר מלחמת קרבאך השנייה

מגדלי הלהבה בבאקו

יום המישי, י"ד אלול תשפ"ג, 31 באוגוסט 2023
המרכז הבינלאומי לרב-תרבותיות בבאקו

מושב 7: הקהילה היהודית בבאקו: היסטוריה וחברה

09:45-11:45

יו"ר: פרופ' שמעון שרביט, רקטור המכללה האקדמית אשקלון

דברי ברכה:

ד"ר מליך יבדייב, ראש קהילת היהודים ההרריים בבאקו

פרופ' אורלי מירון, אוניברסיטת בר-אילן
ההיסטוריה הכלכלית של היהודים בבאקו

הגב' אליסה אברמוב, אוניברסיטת בר-אילן
מאפייני החברה היהודית בבאקו בראשית המאה העשרים

פרופ' זהבית גרוס, אוניברסיטת בר-אילן
זהותן הנשית של נשים ישראליות יוצאות אזרבייג'ן: בין
מסורת למודרנה

ד"ר מאיה מלצר-גבע, המכללה האקדמית כנרת
היהודים ההרריים - נקודת מבט עולמית

הרב שניאור סגל, רב הקהילה האשכנזית בבאקו
קהילה היהודית בבאקו כיום

הפסקת קפה

11:45-12:00

מושבים מקבילים

12:00-13:30

מושב 8: שפה וזהות

יו"ר: פרופ' דן שפירא, אוניברסיטת בר-אילן

פרופ' טטיאנה אגרנט, המכון הפילולוגי, רוסיה
נאמנות לשונית לשפה אתנית בקהילות יהודיות
הרריות במוסקבה: מחקר שדה (קרן סטמאגי)

ד"ר מרייטה שומינובה, אוניברסיטה ע"ש קוסיין, רוסיה
הסידור "קול תפילה" כמסמך כתוב של ראשית המאה
ה-20 בשפתם של יהודים הרריים ג'והורי

ד"ר סבינה יעקובובה, אוניברסיטה ע"ש קוסיין, רוסיה
שפות יהודיות מודרניות: ג'והורי ויידיש, השוואה סוציו-
לשונית

הגב' אירינה מיכאלובה, חוקרת עצמאית
פתגמים הקשורים למנהגים עתיקים

מושב 9: יהודי קווקז בעת המודרנית

יו"ר: ד"ר אפאג רמזונובה, המכון לפולקלור AMEA

פרופ' רחל שרעבי, המכללה האקדמית אשקלון
"בקווקז הייתי גאה שאני יהודי. בישראל אני גאה שאני
יהודי מקווקז": דינמיקה טקסית במימד הזמן והמרחב

פרופ' חמידה ג'עפרובה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
יהודי אזרבייג'ן: העלייה לישראל וההשתלבות בחברה
החדשה

ד"ר עידית חזות, המכללה האקדמית חמדת
"חרדים לחינוך": מעורבות חינוכית של תנועות חרדיות
בקרב עולי שנות השבעים מהקווקז ומרכז אסיה

פרופ' ולרי דימשיץ, האוניברסיטה האירופאית בסנט פטרבורג
הקהילה היהודית ההררית של פיטיגורסק: היסטוריה,
היווצרות עסקים אתניים

ד"ר אפרת קדם טהר, משרד החינוך
חינוך יהודי מסורתי, ערכים והישגים בבתי הספר
היהודיים בבאקו

הפסקת צהריים

13:30-14:15

מושב 10: היהודים ההרריים בתקופת מלחמת העולם השנייה

יו"ר: הגב' ליילה רוסטמלי, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
ד"ר עופר מוכתר, המכללה האקדמית אשקלון
"להיות או לחדול": הצלתם של היהודים ההרריים
במהלך מלחמת העולם השנייה

מר מטאוש מיימן, אוניברסיטת לודוויג מקסימיליאן במינכן
"אף אחד לא נשכח, שום דבר לא נשכח": זיכרון והנצחה
של השואה בקהילה היהודית ההררית בישראל

ד"ר יוסף שרביט, אוניברסיטת בר אילן
קשרי הגומלין שבין הנאצים והגרופינים הגולים לבין
ניסיון הצלת יהודי גרוזיה בצרפת, בתקופת השואה

ד"ר סרגיי בליינין וד"ר יקטרינה זקרייבסקיה, האוניברסיטה
הממלכתית למדעי הרוח, רוסיה
הנרטיבים בזיכרון הקולקטיבי של שואת יהודי צפון
הקווקז

מושב 11: תרבות ואומנות

יו"ר: ד"ר עבדוללה ביים, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
ד"ר גולטקין שמילי, המכון הלאומי ללימודי אומנות במוסקבה
מורשתם של יהודי הקווקז במסורת המוזיקלית של מערב
אסיה

הגב' גונאי ספרובה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
אזרבייג'ן ביצירותיהם של מחברים ממוצא יהודי

הגב' נחמה לביא, אוניברסיטת בר-אילן
התבוננות במוזיקה של יהודי קווקאז כביטוי לרב
תרבותיות ולהשפעות הסביבתיות

מר אריה דויד שרנברג, הגאו-מוזיאון של יהודי צפון אפריקה
והמזרח התיכון, ארה"ב
תיעוד וצילום מהכפרים

מושב 12: יהודים באזרבייג'ן

יו"ר: פרופ' חמידה ג'עפרובה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות

מר קמרן וליזדה, אוניברסיטת נחיצ'בן אזרבייג'ן
היהודים בהיסטוריה של אזרבייג'ן

ד"ר שלא לה בהירובה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות
פעילותו של ד"ר גינדס בחיים הציבוריים של באקו

ד"ר יבגינייה נזרובה, אוניברסיטה ע"ש קוסיין, רוסיה
אתנופדגוגיה כאמצעי לשימור התרבות העממית

הגב' ליובוב סולובייבה, המכון לאתנולוגיה ואנתרופולוגיה של
האקדמיה הרוסית למדעים

דמותה של קרסניה סלובודה בשנות ה-70: מבוסס על
חומרים של משלחת אתנוגרפית

הפסקת קפה

15:45-16:00

מושב 13: מקורות לחקר יהודי קווקז

16:00-17:30

יו"ר: ד"ר שלא לה בהירובה, אוניברסיטת אזרבייג'ן לשפות

פרופ' מאיר בר אילן, אוניברסיטת בר-אילן
גיאוגרפיה מקראית: לוח העמים והקווקז

מר דניל דנילוב, קרן סטמאגי
ספרייה, ארכיון ומוזיאון של קרן סטמאגי (STMEGI)
כמקור ידע מרכזי על המורשת והתרבות של יהודי צפון ומזרח
הקווקז

ד"ר אפאג' רמזנובה, המכון לפולקלור AMEA
היהודים ההרריים באוסף "סמופק"

מר משה יוחננוב, מכללת ספיר
השפה הג'והורית בראי אומניות הבמה והמסך

הרב זמיר יסאייב, רב הקהילה הספרדית בבאקו
גילויים חדשים מבית הקברות היהודי העתיק בכפר מוג'י